

Årsmöte
Lördag 7 mars 2026 kl 14
Medelplana bygdegård

Verksamhetsberättelse 2025

Kinnekulle hembygdsförening

Det här är vi

Kinnekulle hembygdsförening bildades år 1944, och har till syfte att bevara och sprida kunskap om Kinnekulles kulturhistoria. Föreningen är ideell och öppen för alla. Hembygdsrörelsen i Sverige bidrar till att skapa broar mellan det förflutna, nuet och framtiden. Den arbetar med kunskapsinsamling och att föra berättelser vidare. Vid årsskiftet 2025–2026 hade Kinnekulle hembygdsförening 280 medlemmar.

Styrelse

Årsmötet hölls den 8 mars 2025, då följande styrelse valdes:

Björn Sjöstedt, ordförande

Linus Lövgren, vice ordförande

Wilhelm Klingspor, kassör

Anna Lokrantz, sekreterare

Gill Bengtsson, ledamot

Birgitta Gärdefors, ledamot

Lars Apell, ledamot

Monika Andersson, ledamot

Christina Kronkvist, ledamot

Emelie Ljungqvist, ledamot

Styrelsen har under 2025 hållit 2 protokollförda möten och 5 arbetsmöten med planering för vandringar och fototräff.

Revisorer och valberedning

Revisorer för året har varit Jan-Olof Jansson och Marika Beutler, revisorssuppleanter Anna-Lena Gustafsson och Kent Hulth. Valberedningen har varit Jukka Bestorp och Jonny Ahlén.

Årsmötet

Den 8 mars var det årsmöte i Medelplana bygdegård. 45 medlemmar var på plats. Ordförande Björn Sjöstedt hälsade välkommen, och valdes till ordförande för mötet. Styrelsen beviljades ansvarsfrihet för det gångna året. Gert Dahlberg avgick ur styrelsen, och avtackades med blommor. Styrelsen omvaldes i övrigt i sin helhet. Nyval gjordes av Christina Kronkvist, Emelie Ljungqvist och Anna Lokrantz.

Efter årsmötesförhandlingarna berättade Gustav Nordh om "Antikvariat Nordh" som han driver i Hällekis, och visade böcker som behandlar Kinnekulle ur olika aspekter. Sedan visades en nyspelad film om tygaffären Annexet i Västerplana. I filmen intervjuas Hjördis och Gill Bengtsson om hur det gick till när de startade sin verksamhet och vad de har arbetat med under årens lopp. Filmen kom till med anledning av att butiken nyligen har stängt. Det är Erik Gärdefors som har filmat och klippt. Anna Lokrantz har intervjuat. Efter mötet serverades kaffe.

Gert Dahlberg avtackas av Björn Sjöstedt.

Gustav Nordh berättar om Kinnekulle-litteratur.

Erik Gärdefors filmar Hjördis Bengtsson inne i Annexet, Västerplana.

Aktiviteter under året

Vårvandring kring ”Gårkelista”

Tisdag den 20 maj samlades 60 personer vid Sjöutsikten på Kinnekulles västsida. Kvällens vandring kom att präglas av Skånska Cement, då flera av de byggnader som passerades antingen hade byggts eller renoverats av bolaget. Redan vid samlingsplatsen berättades den första historien, nämligen om själva parkeringens ursprung. Nils Lundin, tjänsteman på Cementa i Hällekis, hade en idé om att anordna en plats med utblick över Vänern. För att få en plan yta, kördes det massor hit från cementfabriken, och även en del kasserat material från Rörstrand i Lidköping. Därför kallas platsen lokalt för ”tippen”.

Vandringen började vid Kullingen, Solhagen och Helgerum. När Cementa expanderade i stora kalkstensbrottet, fanns till slut inte den gamla vägen kvar. Istället anlade då bolaget en ny väg mellan Hällekis och Medelplana, som med sin förhöjda uppbyggnad, gav associationer till en gurklist, därav det lokala namnet ”Gårkelista”.

Nästa stopp var Brunnstorp, som kan vara så gammalt som 1700-tal i grunden. Torpet har haft funktion som så kallat ”mjölktorp”, det vill säga att de hade några kor och sålde mjölk. Vid Nubben berättades bland annat om att Hällekis orienteringsklubb använde huset under en period på 1960- och 70-talen. Två slingor i skogen användes för deras verksamhet. Torpet var en skifteslott av grannhuset Trädgårdstorp, vilket har anor från 1740-talet. Här lever fortfarande minnet av Gustav och Hildur Johansson, som drev taxirörelse som gick i arv i fler generationer. Nästa stopp var Kråkelund. Nuvarande boningshus är uppfört på 1870-talet, men det ska tidigare ha funnits ett soldattorp på platsen. Skogvaktare bebodde huset under åtminstone 100 år. Intill Kråkelund ligger en liten villa i nationalromantisk stil, byggd 1908 av Cementa som tjänstebostad till en gemensam barnmorska för Österplana, Medelplana och Västerplana. Byggnadens namn skulle vara Kråkebo, men har i folkmun alltid kallats för ”Storkebo”. Vandringen avslutades vid Kärrgården 1, 2 och 3. De ligger på platsen för en gammal bybildning, där det ska ha bott över 500 personer under perioden 1600–1800-talet. Dagens bebyggelse består av arbetarbostaden Kärrgården 3 som byggdes 1908 för arbetare i rödstensbrottet. Kärrgården 1 är ett torp som friköptes från Cementa strax innan bolaget lade ned. Kärrgården 2 slutligen är troligen från sent 1800-tal och har en ovanlig uppbyggnad med en gjuten, putsad bottenvåning och en överbyggnad av trä. Huset inrymde från början två lägenheter. Här åt vandrarna sin matsäck, och återvände sedan till Sjöutsikten i lagom tid för att uppleva solnedgången över Vänern.

Storkebo

Nubben

Vid Trädgårdstorp.

Höstvandring vid Stampens kvarn

Söndagen den 13 september anordnades en vandring vid Stampens kvarn i Gössäter. 47 personer anslöt. Första stoppet var uthusförrådet framför kvarnen, som kallas Luffarhemmet. Det var Louise Klingspor, den gamla friherrinnan på Råbäcks egendom som lät bygga om detta uthus med sängplatser och vedspis för de kringströvande luffarna eller ”knallarna”. Flera av deltagarna hade minnen av luffarna. Vandringen fortsatte mot Stallmästargården och på vägen dit passerades två torp, varav ett av dem fungerade som skyltfabrik några år på 1960-talet. Verksamheten flyttade sedan till Gössäter (Aros skyltar). Det andra torpet kallas i folkmun ”Polistorpet”, eftersom polisen Severinson bodde här under många år. Numera bor Rikard Friberg här. Stallmästargården står idag tomt, efter att Christina Klingspor avlidit. På 1930-talet bodde Gustav Adolf Klingspor här. Han hade förlorat pengar i Kreugerkraschen och fick då bo här, hans mor Louise ägde huset. Nästa stopp var Stampens kvarn, nämnd av N.G. Strömbom redan år 1889. En tillbyggnad år 1891 gör att kvarnen nu har tre våningar och nytt kvarnverk installerades 1937. Kvarnen var i bruk fram till 1964-65, men spannmålsrensningen pågick till 1973. Siste mjölnaren var Einar Sahlström, som tjänstgjorde här i över 30 år. Åren 1988-89 gjordes en omfattande renovering. Under senare år, från år 2000 och framåt, har kvarnen fungerat som utställningslokal för konst i regi av Agneta Oledal. Christer Forssman visade runt i kvarnen. Efter besök i kvarnen fortsatte vandringen över till sågverket och vidare bort mot en vacker stenvalvsbro, förbi gården Fredriksfors och slutligen till Viktorfors på andra sidan vägen. Therese Andreasson och hennes sambo bor här sedan 3,5 år tillbaka. Hon berättade bland annat om den intressanta trädgården. Ordföranden Björn Sjöstedt tackade för visat intresse.

Stampens kvarn

Delar av styrelsen recognoserar inför vandringen tillsammans med ciceron Christer Forssman. Från vänster Björn Sjöstedt, Linus Lövgren, Birgitta Gärdefors (skymd), Christina Kronkvist, Christer Forssman och Wilhelm Klingspor.

Konsert i bygdegården

Inom ramen för turnén ”Musiken där jag bor”, arrangerades en konsert i Medelplana bygdegård den 19 mars. Framträdde gjorde riksspelmännen Jenny Gustafsson och Hans Kennemark. Programmet utgick från musik som finns och har funnits just i våra trakter, såsom en brudmarsch från Husaby och ett stycke ur filmen Bröderna Lejonhjärta, skapat av Västerplanabon Lasse Dahlberg. Musikerna berättade bland annat om den speciella ”Vänerdialekten” inom folkmusiken, något som förenar musik från trakten runt Vänern. Det berättades också om ”Spel-Erik” från torpet Kleven i Törnsäter och om flera andra spelemän.

Hembygdsrally

Kinneulle hembygdsförening har sedan några år tillbaka arrangerat ett ”museirally”, det vill säga en dag då man håller öppet i sina byggnader och tar emot besökare. Den här gången var det åtta andra föreningar som hängde på, och Vuxenskolan hade tagit fram en karta med markeringar av vilka byggnader som höll öppet, denna gång under benämningen ”hembygdsrally”. Styrelsen bemannade i föreningens hus och så här många besökare kom:

- Stenmuseet i Medelplana: 25 besökare.
- Eskilssons Kopparslageri: 35 besökare
- Bruksmuseet i Hällekis: 7 besökare
- Posseska skolan: 26 besökare.

Fototräff med temat ”Folk i arbete”

Helgen den 19 och 20 oktober genomfördes den årliga fototräffen i Medelplana bygdegård. De besökare som kom var som vanligt intresserade och stannade länge. De tittade på bilder, åt våfflor och satt och pratade med varandra.

Stenmuseet höll öppet under hembygdsrallyt.

En ung besökare till fototräffen. Maud Ljungqvist detaljstuderar gamla bilder.

Temakvällar

Tre temakvällar har ordnats under hösten. Den första träffen handlade om två av Kinnekulles kyrkor. Björn Sjöstedt guidade först i Hönsätters kapell och sedan i Kestads kyrka. Det blev en tidsresa från 1100-talet och ända fram till 1912.

Andra tillfället handlade om järnvägar. Det har funnits många järnvägsspår kors och tvärs över Kinnekulle, flera av dem tillkom för stenindustrins behov. Idag kan man fortfarande se spår i landskapet efter vissa av dem, medan andra är helt försvunna. Under ledning av Lars Apell pratades det järnvägsminnen i Medelplana bygdegård.

Den sista träffen handlade om hålvägar. Här och var på Kinnekulle kan man ana gamla vägsträckningar och stigar, där människor har rört sig mot okända mål i en förfluten tid. Dag Gärdefors och Gustav Lokrantz har fascinerats av vad hålvägar är och var de finns. De berättade för oss om vad de har hittat ute i markerna, framför allt vid Finnabacken i närheten av Skagen och norr om Skogslund upp mot Högekullen.

Annat som har hänt under året

Kinnekulle hembygdsförening har tagit emot en hel del material i form av dokument, bilder och filmer.

I samband med fototräffen fick vi en stor mängd bilder av Mariana Wester. Hon har låtit digitalisera gamla glasplåtar, och skänkte ett usb-minne med fotografier till föreningen.

Tidigare styrelsemedlemmen Benny Lönn har till föreningen skänkt böcker som behandlar Kinnekulle ur olika aspekter. De kan utgöra en bra start för ett litet sockenbibliotek som styrelsen arbetar med att upprätta.

Komminister Bror Jansson (1918–2011) tjänstgjorde i Medelplana under åren 1968–1983. Han var intresserad av hembygdsvetenskap, och har publicerat många artiklar i ämnet. I materialet ingick också dagboksanteckningar. Föreningen för Västgötalitteratur skänkte samlingen till hembygdsvetenskapen.

Carl-Gustav Gillström (1935–2015) var aktiv i hembygdsvetenskapen under många år och dokumenterade flitigt olika händelser med sin filmkamera. Nu har hans ättlingar skänkt VHS-kassetter till föreningen med filmat material. Styrelsen har för avsikt att gå igenom detta under året.

Angeli Hyllman har skänkt teckningar och karikatyrer utförda av hennes far Karl-Gustav Hyllman som var granulerare på Cementa. Motiven är politiker, artister samt människor från bygden.

Under året har vi tagit fram en ny broschyr med information om Kinnekulle hembygdsvetenskap. Denna kan exempelvis delas ut vid olika tillfällen för medlemsvärvning.

Gå gärna in och botanisera på vår fullmatade hemsida: kinnekullehembygd.se. Vi finns också på både Facebook och Instagram, under namnet @kinnekullehembygd. Följ oss gärna där för information om vad som händer framöver!

Året som gick

8 mars	Årsmöte
19 mars	Konsert "Musiken där jag bor"
20 maj	Bygdevandring kring Gärkelista
23 augusti	Hembygdsrally
13 september	Bygdevandring vid Stampens kvarn
23 september	Temakväll: Hönsätters kapell och Kestads kyrka
18–19 oktober	Fototräff
21 oktober	Temakväll: Järnvägar på och kring Kinnekulle
18 november	Temakväll: Hålvägar

En bild ur den samling av digitaliserade gamla bilder som Mariana Wester har skänkt till hembygdsföreningen.